

Obrátit se k podstatě

Milí přátelé, 20. května si připomeneme, že uběhlo 500 let od okamžiku, kdy baskický rytíř ěnigo byl těžce zraněn dělovou koulí v boji při obraně Pamplony. Okamžik, který byl pro něho v té chvíli tragédií, později vnímal jako dar z nebe, jako okamžik milosti. Díky tomu, že musel pak po mnoho týdnů ležet upoután na lůžko, a tím nucen uvažovat o svém životě, objevil nový svět, do kterého se zamiloval – svět přátelství s Ježíšem. Láska ke Kristu ho pak už nikdy neopustila a přivedla ho k vrcholům svatosti.

Smyslem Roku sv. Ignáce, který budeme dle rozhodnutí jezuitského generálního představeného slavit od 20. května, je především to, abychom i my žili a upevnili své obrácení ke Kristu, abychom se od věcí zbytečných a nepodstatných obrátili k podstatě a nechali Ježíše plně zářit ve svém životě. Tak jako Ignácovo obrácení mělo dopad na dějiny této planety (podobně tomu bylo i u sv. Pavla), tak i každé naše obrácení se k dobrému a lepšímu proměňuje nejen nás, ale celý svět. Ať je i pro vás toto jubileum časem plným Božích milostí!

Svatý Ignác a papež František

V posledních letech, především poté, co byl římským biskupem poprvé zvolen jezuita Jorge Mario Bergoglio, se i jezuité ptají, co pro ně dnes znamená sloužit Pánu a univerzální církvi pod praporem kříže. Sociální, politický a ekonomický svět – i každý z nás osobně – zažívá změnu epochy.

Výsledkem společného tázání, modliteb a rozhovorů je krátký dokument nazvaný *Univerzální apoštolské preference*. Jsou nově formulované, a přece obsahují Ignácův zorný úhel pohledu na svět spolu se způsobem rozlišování jemu vlastním. Zrodil se v Duchu, v rozlišování, a poté byl rovněž předložen papeži ke schválení. Tento postup je v Tovaryšstvu tradiční a následuje jednu z prvních zkušeností sv. Ignáce a jeho druhů, kteří důvěru v Boží vedení svěřili do rukou římského papeže poté, co nemohli naplnit svůj slib putovat do Svaté země.

Ignác i všichni jeho duchovní synové v tomto vztahu vidí naplnění mystického vidění, pouta každého jezuitu s Kristem: „Když byl jednoho dne, bylo to několik mil před Římem, v jednom kostele a modlil se, pocítil najednou takovou změnu v duši a viděl tak jasně, že ho Bůh Otec přidružuje ke Kristu, svému Synu, že by se o tom neodvážil pochybovat. Byl přesvědčen o tom, že ho Bůh Otec skutečně přidružoval ke svému Synu“ (*Poutník*, 96).

Obsah vidění sv. Ignáce v La Stortě je tak těsně spjat s ignaciánskou spiritualitou, že je vlastní – tím nebo oním způsobem – každému jezuitovi. Ono „nechat se přidružit ke Kristu“ je něco, bez čeho jezuita nemůže být a nic konat. Zjevně se odráží totéž i v pontifikátu papeže Františka. Žádná z preferencí není důležitější než ostatní: všechny jsou jediným nárokem, který se dotýká každodenního poslání. Neuvádějí seznam nových „věcí“, které se mají dělat, ale zabývají se „inspirací, jak to udělat“. Dávají nahlédnout poslání jezuitů v univerzálním horizontu, který má být vtištěn do mnoha různých míst a situací, kde se nachází. Návrat k sv. Ignáci z Loyoly je tedy vždy i pohledem do budoucna.

Ignácovo duchovní rozlišování

Svatý Ignác z Loyoly je světcem, který v správný okamžik dějin hledal Boha ve svém životě, v životě církve i událostech světa. Byla mu dána nesmírná hojnost Božích darů a všechny je v sebe-přijetí a sebe-odevzdání,

prostřednictvím rozlišování, dával pro Krista ve svém životě do služby církve.

Ve chvíli velkého zmatku v církvi a tolika nedorozumění přináší jednotlivcům i institucím světlo, v němž je možné se svobodně rozhodovat a spojit lidskou tvář s odpovědností před Bohem. Toto světlo se rodilo v odstupu od „věcí“, v němž je člověk disponován rozlišovat, chtít výlučně jen (sic!) to, co více připodobňuje Kristu, a tím se učinit užitečnějším pro spásu světa po boku Krista, jediného Spasitele. Rozlišování se stává jeho osobní poutí životem uprostřed světa ve službě druhým.

V době, kdy křesťanský život byl snad ze všeho nejvíce znevěrohod-

něn formalismem, povrchností, simonií a legalismem, tedy nedostatkem duchovního poznání, vydal se na cestu s lidmi, aby s nimi hovořil o věcech Božích. Osobní rozhovor vyrůstající z blízkosti mu byl cestou k důvěrnosti srdce, Kristova Srdce i lidského srdce. Napomáhal vidět, kde se ten či onen člověk nachází. Tato „exerciční“ událost aktuální přítomnosti před Pánem se stala novým východiskem, odkud vycházela vnitřní reforma života. Kdo přijal Ignácovo pozvání, mohl se zbavit „neuspořádaných náklonností a po jejich odstranění“ hledat a najít „Boží vůli v uspořádání vlastního života ke spáse duše“ (*Duchovní cvičení*, 1).

Papež František při rozhovoru s jezuitským generálním představeným Arturem Sosou (Foto archiv)

Ignác vycházel z přesvědčení, že kolem nás existuje nespočet Božích darů, které vtiskují každému člověku jeho nezaměnitelnou charakteristiku. Tu má člověk objeovat a dát do služby druhým. Velikost a novost Ignácova přístupu spočívala v jeho pedagogice. Nechal se formovat Duchem, který je hybnou silou změny života od dobrého k lepšímu. Týž Duch formoval ty, které vedl. Pokrok v uschopnění a umění proměňovat sebe vedl k ustanovení společenství prvních druhů. Směřovalo k jedinému: k poslání sloužit bez hranic. Společně uchovávají osobní i komunitní rozlišování jako způsob života: radikalitu „nezaujatosti“ (indiference) a základní předpoklad k onomu „více“ (magis).

Duchovní pout

„Odkakživa jsem vnímal, že hlásání Ježíše a jeho evangelia obnáší určitou pouť, vykročení na cestu,“ říká papež František v rozhovoru s Giannim Valentem. Ignác sám se nazval „poutníkem“. Jeho putování bylo cestou fyzickou, osobní a dějinnou. Bylo spojeno s poutí duchovní, s růstem zkušeností, zakoušením, viděním znamení a událostí Pánova přícházení do tohoto světa. Udál se v něm jeden ze základních přerodů, který poznamenává život těch, kteří v sobě objevují Ignácovo charisma.

Co to bylo za životní obrat, za hlubokou náboženskou konverzi? Obrácení do sebe zahleděného člověka,

kteřý byl plně zaujatý sebou a svou dokonalostí, k člověku, který pochopil, že jeho vůle má směřovat k dobru, jež ho zcela promění.

Ignác tuto proměnu pojmenoval svým osobitým slovníkem: neznamená jen potvrdit vlastní vůli, ale přivítat Boží záměr a svobodně ho přijmout – uposlechnout. A to je možné jen díky obětování sebe sama a odevzdáním se. Poslání jít se v něm ztotožňuje s tím, co vyjadřujeme základním axiomem Ignácova duchovního poznání: Nechat se obejmout Otcem, který připojuje jeho samého i jeho druhy ke Kristu poslanému pro spásu celého světa. Toto je v krátkosti obsahem Ignácovy skutečné fyzické i duchovní pouti.

Papež František často cituje svatého Ignáce ve svých homiliích i v textech, jimiž vyjadřuje nauku církve. Je pozoruhodné zaměřit se na to, co ze své jezuitské formace, vzdělání a zkušenosti řeholníka a tradice jezuitské spirituality a poslání do svého pontifikátu vnáší: na prvním místě není to, co přináší, nýbrž jak. Můžeme mluvit o Františkově „adaptaci“ jezuitské tradice. Bez ní by nebyl tím papežem, kterým je. Silně utváří jeho vnitřní fyziognomii, lidskou i duchovní. A především se dotýká pro něj typické prozíravosti, jasnožřivosti a předvídavosti.

Vize papeže Františka

František je člověk, který s Ignácem sdílí vizi Boha, světa, člověka a církve.

Papež František je prorokem naší doby, podobně jako jím byl a stále zůstává sv. Ignác. Prorocký duch, který Františka vede po celý život v konkrétnosti nepředvídatosti životních událostí a okolností, se projevuje ve východisku – v žité víře; dále v prostředcích – ve stálé reflexi (zpytování svědomí); a konečně v cíli křesťanské existence – v moudrosti života, vedení druhých a utváření životního stylu toho prostředí, v kterém žije a pracuje.

Podobně jako u Ignáce je víra chápána a interpretována jako život z Ducha a v Duchu svatém, odráží se v životní volbě i jednotlivých dílčích rozhodnutích a dovršuje se v Boží moudrosti. Není ničím jiným než naplněním Boží prozřetelnosti v životě svobody člověka. Papež František mluví jako moudrý muž, ne jako komplikovaný teoretik. Jeho moudrost nepohrdá teoretickou průpravou, vážnou akademickou prací a vědeckým poznáním, právě naopak. Jako moudrý muž hledá jejich význam a smysl v samotném životě každého člověka! Není lidový ve smyslu populistickém, podobně jako Ignác nežil touhou zalíbit se lidem nebo nestaral se bedlivě o to, zda být či jak zůstat v očích druhých sympatický za každou cenu. To byl důvod, proč dosáhl zralosti, v níž se věci běžného života i velká životní rozhodnutí stávají jednoduchými, jindy okamžiky nelíčené pokory, promě-

ňují se v nabytí láskou. Až souhra těchto vnitřních postojů přivádí člověka k chudým. Cesta k chudým je cestou toho, kdo se chudým stal. Odšud je čerpán trvalý zájem k těm, kteří jsou nejneopatrnější, nejchudší, na cestě a na periferii. Chudoba tvoří základ církve vycházející (*Evangelii gaudium*, 20–23).

Duchovní rozlišování je klíčem k hlubšímu porozumění sv. Ignáci z Loyoly i papeži Františkovi. Duchovní rozlišování znamená naučit se hodnotit naše rozhodnutí na základě kontextu, při němž nehraje rozhodující úlohu správnost či logická konstrukce, ale jiné měřítko: zda se tou či onou volbou více podobáme svým způsobem života Kristu. Zda jde o dobrou, nebo špatnou volbu, nepoznáváme podle toho, kolik námahy vynakládáme na to, abychom se vyhnuli nepřetržitě prožívaným a nikdy neustávajícím vnitřním bitkám, pokud jsme na cestě, nebo abychom našli kompromis na základě zásady, že vysvětlená myšlenka je lež, vždyť přestává být slovem, dialogem hovořících!

Vidět věci nově

Naše svoboda nachází pokoj srdce poté, co podstoupila duchovní cvičení, prošla mystickou zkušeností, jak ve vztahu k lidem uspořádat svůj život a ve vztahu k Bohu najít jeho vůli jako čin lásky, která z lidského činí krásné, božské. Spiritualita sv. Ignáce je tedy velmi vhodná pro čtení zna-

Papež František
v roce 2017
na setkání sjezuitů
v Bangladéši
(Foto archiv)

mení doby. Z ignaciánské spirituality se neustále rodí nové věci, nové myšlenky, nová hnutí nebo nové uplatnění ignaciánských principů duchovního života jako životní praxe zde a nyní. Jedním ze znaků rozlišování je pokusit se pochopit: jak je realizován vztah mezi Bohem a mnou samotným a člověkem v historii vůbec, vztah, který se neustále vyvíjí, neustále se mění a směřuje ke svému naplnění.

Je na místě se ptát, co z poselství sv. Ignáce zní i po pěti stech letech po jeho obrácení neotřele a přitažlivě. Jedná se o specifika, zvláštní charakteristiky ignaciánské spirituality, v krátkosti o hledání a nacházení Boha ve všech věcech. V duchovních cvičeních sv. Ignáce jsme uváděni do pozice zvědavých, poučitelných a tůhnoucích až k strohé jednoznačnosti. Toho jsme si zvláště dobře vědomi při se-

tkání s různými, často i mentálně vzdálenými kulturami. Tím je ignaciánský předpoklad duchovních cvičení: „Předpokládá se, že každý dobrý křesťan musí být ochotnější vykládat výrok bližního v dobrém než ve špatném smyslu“ (*Duchovní cvičení*, 22).

Z toho pro papeže Františka plyne důležitá zásada: „Autentický sociální dialog předpokládá schopnost respektovat názor druhého, akceptovat možnost, že obsahuje přesvědčení nebo oprávněné zájmy. Počínaje svou identitou má ten druhý co dát a je žádoucí, aby prohloubil a vysvětlil svůj postoj tak, aby veřejná debata byla ještě úplnější“ (*Fratelli tutti*, 203). Pokusit se porozumět argumentaci druhého je důležitější, než jej odsoudit.

Pavel Ambros SJ
(pokračování příště)

Klíčová slova na cestě obrácení

Ignaciánský rok otevíráme tématem obrácení. Zkušenost konverze může dostat v lidském životě mnoho podob, ale vždy má společné čtyři dimenze: milost, změnu, svobodu a poslání.

Konverze je ústřední zkušeností každého, kdo má živou víru, ať už jsme se jako křesťané narodili nebo jsme se jimi stali později. Bez ní by neexistovalo žádné křesťanské společenství. Ať už se uskuteční konverze v jediném okamžiku, nebo postupem času, ať už je událostí, nebo déle trvajícím procesem, dává člověku nový směr, novou energii a nový cíl. Vnáší do jeho života pocit pokoje a integritu života z víry, která se časem nezmenší ani pod tlakem protivenství. Vše doposud „běžné“ může v životě člověka zůstat dál jako dřív, ale už to bude vnímat úplně jiným způsobem. To, co je společné každé konverzi, je setkání s živou skutečností Krista. V tomto smyslu je konverze vždycky obrácením k němu.

Obrácení je milost

Nejprve je konverze zakoušena jako určitá milost, jako něco, co je nám darováno, co nepochází přímo od nás. Není to důsledek našich přání nebo tužeb, i kdyby za nimi stály dobré úmysly. Všichni samozřejmě ve svém životě zažíváme různé změn-

ny, pro některé jsme se sami rozhodli a uvedli je do života, jiné si na nás prostě vynutily životní okolnosti. Při obrácení ale prožíváme něco jiného. I když je nějak zprostředkováno, vždycky má podobu obdarování někým jiným. Typické je při tom zažívat pocit jakéhosi „volání“, a i když může mít vlastní sílu a logiku, opravdová konverze nemůže být vnucena. Naopak, je to pozvání a možnost odpovédět „fiat“ („staň se“), dát onomu „volání“ svůj souhlas a svolení.

Znamená to, že v křesťanské tradici má konverze vždycky strukturu vztahu: kromě rozumu musí zahrnovat i oblast citů a vůle. Je to mnohem víc než jen okamžik náhlého prozření, vůbec nezáleží na tom, jak moc přítom člověk prožívá něco závažného nebo originálního. Otec Pedro Arrupe k tomu podotýká, že obrácení má nejen schopnost způsobit, že se zamilujeme, ale také že vytrváme v lásce a dovolíme, aby se stala smyslem (důvodem bytí) celého našeho života. Zkušenost konverze má daleko k tomu, aby nás oddělovala od

světa, naopak nás otevírá dalším cestám, jak žít ve světě s ještě větší intenzitou a vděčností.

Je třeba si také všimnout, že konverze nás nikdy nevolá na cestu v osamělosti, jak to ostatně dosvědčují příběhy z Písma i z dějin církve. Konverze je vstupní branou do společenství, které samo je plodem obrácení.

Konverze působí změnu

Konverze se totiž vtěluje do okolností konkrétního lidského života tím, že se stává silou, která mu dává podobu, určuje jeho cíl a udává mu nový směr. To je důvod, proč ovlivňuje i životy druhých. S postupem času se konverze stává stabilnější, vytváří nové vzorce jednání a vztahů, až se

nakonec stává stálou schopností (*habitus*) a „způsobem jednání“ člověka. Obrácení ale v žádném případě není jen nějakou změnou vnějšího chování, nýbrž v sobě zahrnuje také vnitřní proměnu, která člověku dává nový způsob vnímání a chápání věcí, novou mysl a nové srdce.

Podobně jako se to děje s proměnami lidské kultury, tak i konverze má v sobě často vnitřní schopnost vytvořit novou kulturu. Stává se účinnou milostí pro druhé, vytváří nové vztahy, kulturní vzorce a prostředí, jejichž prostřednictvím mohou druzí lidé objevit a obejmout výkupnou a obnovující změnu vlastního života i své společnosti.

Anketa

Co pro tebe znamená zkušenost obrácení?

Když uvažuji nad slovem obrácení, zdá se mi, že máme často tendenci považovat konverzi za radikální změnu v určitém momentu nebo etapě života. Když se ale podíváme na známé konverze, např. sv. Pavla, Augustina nebo Ignáce, možná toto zdání zavádí. Je pravda, že popis události z různých důvodů může navádět na toto statické chápání konverze jako zásadního zlomu v životě, nicméně se jedná často o pověstnou „poslední“

kapku dlouhého procesu, která způsobí změnu viditelnou navenek. Jistě jsou důležité momenty v životě, které vytvářejí období „před“ a „po“, nicméně já preferuji zdůraznit dynamický rozměr konverze ve smyslu slova metanoia, protože pak se dá chápat jako úkol, jako dialog, který vede osoba s Bohem (realitou). Realita nás staví před možnosti, které vyžadují odpověď, jež ale není dopředu předurčena. Právě typ vztahu s Bohem, který je základním stavebním prvkem lidské osoby a je vždy dynamický, ovlivní způsob naší odpovědi.

*Samuel Privara SJ
jáhen*

Obrácení vyžaduje svobodu

Třetím rozměrem konverze je něco, co vychází z obou výše zmíněných dimenzí. Dalo by se říct, že je jejich prvním plodem nebo základním kamenem, a tím je svoboda.

Konverze je založena na svobodě, protože ona je předpokladem každé opravdové změny. Skutečnost, že Bůh se nám odmítá vnucovat, je už objevením naší svobody. Svoboda může existovat a mít smysl jen ve vztahu k někomu, ne v izolování se od druhých. Milost svobody je skutečností, která žije v druhých, z druhých a pro druhé. Obrácení, ke kterému nás volá Kristus, je na své nejhlubší rovině obrácením k jeho

svobodě. Vyjadřuje se v tom, že člověk je schopen nabídnout bez omezení dar sebe sama ve prospěch druhých – tedy v lásce. Tato rovina obrácení je nejhlubší. V určitém slova smyslu je to skutečnost, do které se od pradávna snažíme vstoupit, je to milost, kterou stále hledáme, ale kterou je možné nalézt pouze tehdy, pokud přijmeme riziko darovat sami sebe.

Konverze přináší poslání

Čtvrtým rozměrem konverze je poslání. Všechny okamžiky obrácení, o kterých vypráví Písmo, v sobě obsahují jistý druh poslání, kde všechny dimenze obrácení, o kterých jsme hovořili, vstupují do hry. Poslání je

Anketa

*Pavel Bandouch SJ
scholastik*

Moje zkušenost obrácení je zkušeností stálého obrácení. Tedy nejde o skutečnost, kterou bych pokládal za cosi hotového a dosaženého, ale spíše je to něco, co stále probíhá. Je to obrácení se za světlem a přitom jakoby do tmy, která ale není beznadějí, nýbrž jakýmsi vnořením do náruče, o které mám stále tendenci pochybovat, ačkoli vím, že do ní mířím, nebo spíše v ní už jsem. Je to poznávání nepopsatelné Boží lásky, v níž vše ztrácí smysl a zároveň v ní vše smysl nachází. Není to něco, k čemu jsem přišel sám od sebe, ale je to svěření se Tomu, který ke mně vždy přicházel a který přichází ke každému z nás. Iniciativa byla vždy na Jeho straně. I jako jezuita vím, že nemohu obracet druhé k sobě, ale k Němu. Zkušenost obrácení je pro mě zkušeností stále větší svobody říkat Bohu „ano“: i ve věcech, které by se mi zdály dříve jako nemožné a neuskutečnitelné. Lépe řečeno, takové by bez živého vztahu s Bohem i zůstaly. Je to zkušenost, že Bůh neustále překvapuje; a že když mu člověk začne věřit, tak se začnou dít věci. Nebojte se Ho.

to, co nám bylo dáno, není to nic, co by nám patřilo, ale bylo nám to svěřeno někým, kdo má moc nás poslat. Každý křesťanský život je posláním, protože má účast na Kristově poslání. Také Kristus přijímá své poslání od Otce a žije ho prostřednictvím Ducha svatého.

Bůh nás různými způsoby volá, abychom uskutečnili své křesťanské poslání. Vždy se ale budeme nacházet na cestě obrácení. V každé okolnosti svého života budeme nacházet, co pro nás konverze znamená a jak ji máme uskutečnit. I z tohoto důvodu konverze vyžaduje rozlišování. Je to schopnost, která nás vede, abychom s myslí a srdcem naplněnými vírou pozorně objevovali cesty, jak co nej-

lépe sloužit Bohu v našich osobních vztazích a životních okolnostech. Tomu Bohu, který každému člověku a celému stvoření nabízí život v Nebeském království, život, jenž uzdravuje.

To vše jsou tedy důvody, proč se při příležitosti Ignaciánského roku zaměříme na téma konverze a obrácení. Protože se jedná o neustálé povolání, jak uznat milost, kterou obrácení přináší, jak být otevření změně, jak uplatnit naši svobodu, jak učinit naše životní poslání ještě plodnějším.

*James Hanvey SJ
Z ročenky Jesuits 2021
přeložil Petr Havlíček SJ*

Anketa

O obrácení by se dalo napsat mnohé. Ale protože mi moc nejde spekulativní myšlení v duchovních věcech a nedokážu o nich mluvit bez vlastní zkušenosti, budu osobní. Zastávím se u toho, jak jsem sám zakusil konverzi. Nevyrůstal jsem ve víře. Netušil jsem, že existuje nějaké obrácení, a už vůbec ne, že bych něco takového mohl prožít. Snad jen nějaké intuice, sny, to jsem ale vždy odmítal jako výplod fantazie.

Najednou jsem byl touto zkušeností z čista jasna „přepaden“ na jednom poutním místě. Byl to šok, krize a dosud nepoznaná radost. Šok ve smyslu možnosti něčeho takového: že Bůh opravdu existuje (o všem v životě mohu pochybovat, o této zkušenosti nikoliv). Krize v tom smyslu, že jsem prožil, jak se mijím se Životem a jaké to má na mé pouti důsledky. Neskutečná radost, protože jsem zakusil bezpodmínečnou lásku: Jsem milován takový, jaký jsem, bez jakýchkoli zásluh. Tečka. Jaká svoboda! Jsem však zván, abych do ní svým životem neustále vrůstal.

*Jiří Hebron SJ
jáhen*

Svatý neklid nás žene vpřed

Čím bylo obrácení pro Ignáce z Loyoly? Co konverze působí v lidském životě? Co by církev měla nabídnout konvertitům? Zeptali jsme se slovenského jezuitu, duchovního doprovázejícího a výtvarníka Juraje Dufky.

Letos jezuité oslaví Ignaciánský rok. Co pro tebe toto výročí znamená?

Je to příležitost se zastavit, ohlédnout a dopřát si čas k reflexi. Snad si lépe uvědomíme, co Duch svatý skrze sv. Ignáce během století rozhýbal, čím tolik lidí jeho obrácení přineslo, jak jim pomohl najít Spasitele. Vždyť mnozí díky Ignácovi skutečně upřímně hledali, jak ve svém životě plnit Boží vůli. Skrze obrácení jednoho člověka přišla na svět mnohá velká díla. Rozvíjely se zámořské misie, rozkvetla vzdělanost, byly založeny koleje a exerciční domy. Díky tomu se obrodil život mnoha křesťanů a povstala řada velkých světců.

Jak vnímáš obrácení v kontextu Ignácova života?

Jako velký Boží zásah do jeho běhu. Podobně jako sv. Pavel musel Ignác sestoupit ze svého piedestalu a opustit falešné představy, které měl před svou konverzí. Ze ctižádostivého šlechtice a vojenského důstojníka se stal kající, mystik, duchovní provázející, horlivý evangelizátor, zakladatel řeholní společnosti a její první generální představený. I on byl podobně jako sv. Pavel oslněn světlem a ptal se Boha: „Pane, co chceš, abych učinil?“ A začala pro něj nová kapitola: kající skutky, askeze, svátost smíření, vroucné modlitby, hledání Boží vůle... To vše bylo upřímnou odpovědí na Boží milost, která ho oslovila.

Jak nahlížíš na fenomén konverze v životě věřícího křesťana?

Každá konverze v duchovním životě je velkou milostí. Pro lidskou duši je laskavým Božím dotykem, který v nás působí jakýsi svatý neklid a žene nás vpřed. Tehdy si člověk uvědomí, že je nutné něco bezodkladně podniknout, aby mohl nalézt pokoj ve své duši. Vzpomeňme na slavný výrok sv. Augustina, který vyslovil na začátku svých *Vyznání*: „Stvořil jsi nás pro sebe, Pane, a nepokojné je naše srdce, dokud nespočine v tobě.“ My všichni

Juraj Dufka (uprostřed) se svými rodnými bratry Vlastimilem a Peterem, kteří také vstoupili do jezuitského řádu
(Foto archiv)

to v jistém smyslu zakoušíme. Pro vytrvalé a upřímné konvertity také platí slova sv. Pavla: „Usilujte o dary vyšší. A teď vám ukážu ještě vznešenější cestu“ (1Kor 12,31).

Je pro tebe obrácení spíše jednorázový akt, nebo dlouhodobý proces?

Vždy je to proces. Bůh uskutečňuje dějiny spásy na ose času. U někoho může být ta doba kratší, u někoho delší. Ale člověk by si měl poctivě uvědomit všechny milosti, kterých se mu v průběhu času dostalo. Ignác utrpěl velké zranění v Pamploně, kde mu dělová koule roztránila nohu. Poté během bolestných útrap rekonvalescence zažil poměrně rychlý obrat díky četbě životopisů světců a Ježíše Krista. Ale aby si uvědomil celý význam, šíří a důsledky této zkušenosti, potřeboval ještě dlouhá léta proměny. Posloužil mu k tomu bezmála celoroční pobyt v Manrese, pouť do Svaté země, studia v Paříži nebo přípravy na kněžské svěcení. To vše byl dlouhý proces. Nakonec dosáhl schválení nového řádu papežem Pavlem III. a stal se prvním generálním představeným jezuitů. Teprve tím dovršil své životní poslání a naplnil Boží vůli.

Jak důležité je duchovní doprovázení na cestě osobního růstu, především pro konvertity?

Pro konvertitu je vždy důležité mít aspoň ze začátku možnost duchovního doprovázení. I když člověk prožije velký obrat, jeho konverze ještě musí dozrát. Potřebuje někoho, kdo ho přijme takového, jaký je, a má s ním velkou trpělivost. Potřebuje modlitbu, lásku a skutečný svátostný život. Jinak hrozí, že se víra vytratí, nebo že se z konvertity stane náboženský fundamentalista.

Církev by měla konvertitům naslouchat, vytvořit jim domov a čas ke zrání. Nabídnout jim nejen svátostný život, ale také nefalšovanou, nepokřivenou blízkost.

Ty se delší dobu věnuješ umění. Nakolik se ti daří propojit duchovní život s výtvarnem?

Církev světu v jistém smyslu dala figurativní umění. Od malby „Krista jako Dobrého Pastýře“ v římských katakombách přes Michelangelovy malby v Sixtinské kapli až po moderní figurativní umění v současném liturgickém prostoru. Jak kdysi prohlásil profesor Antonio Paolucci, bývalý ředitel Vatikánských muzeí, „je to názorná ukázka toho, jak se Vtělením skutečně Bůh stal člověkem, jedním z nás“. Mě také neustále inspiruje Písmo a díla velkých mistrů, kteří ve své tvorbě ztvárnili příběhy Zjevení. Velmi mě oslovuje, s jak velkou hloubkou víry interpretovali Boží slovo.

Já jsem své výtvarné snahy zapojil do služby v našich jezuitských domech a kostelech – tam, kde to bylo nutné. Například v Košicích jsem vytvořil křížovou cestu pro náš kostel Nejsvětějšího Srdce Ježíšova a zrestauroval některé sochy. Nedávno jsem opravil velký reliéf „Manresa“ pro exerciční dům v Prešově. Také jsem se podílel na renovaci interiérů našich kaplí. Sám si nedovolím posoudit, nakolik se mi to všechno podařilo. To nechám jiným... Má výtvarná díla vznikají vždy po dohodě s představenými, protože na tvorbu je třeba čas, který se vedle pastorační služby hledá neskadno.

V této souvislosti se tě musím zeptat i na kurzy ikonopisectví, které jsi několikrát vedl i na Velehradě. Jak ses k tomu dostal a co ti tato zkušenost přinesla?

K ikonopiseckým kurzům jsem se dostal v Košicích, kde jsem působil deset let. Tam jsem se setkal s řeckokatolickým arcibiskupem Jánem Babiakem SJ, který mě mimo jiné přivedl k východním ikonám. V čase svého působení v Košicích si ze zahraničí pozval Slováky, kteří v emigraci rozvíjeli ikonopisectví. Tím dal podnět k obnovení ikonopisecké tradice na východním Slovensku. Absolvoval jsem několik ikonopiseckých kurzů, jak na Slovensku,

Jezuita Juraj Dufka při workshopu psaní ikon (Foto archiv)

tak v Polsku. Na podnět tehdejšího provinciála Petra Bujka jsem se pak zapojil do projektu pro mládež nazvaného Magis a realizovali jsme zážitkový kurz psaní ikon s duchovním formačním programem. Několik let jsem také spolupracoval s naším noviciátem v Ružomberku a před velkými duchovními cvičeními nabízel podobné akce pro naše novice.

Podařilo se také zorganizovat několik ikonopiseckých kurzů na Velehradě. Byla to pro mě podnětná zkušenost, někdy až překvapivá. Fenomén náboženského obrazu, psaní ikony, dokáže svést dohromady opravdu nejruznější účastníky, hledající osobní vztah k Bohu: od lidí z periferií církve až po zasvěcené osoby, které žijí hlubokým náboženským životem. Ikonopisecké kurzy jsme spojovali s liturgickou oslavou a dnes mohu říci, že se při tvorbě „ikon“ vytváří a formuje křesťanské společenství. Vzniká umělecký tvar, ale současně účastníci procházejí určitou duchovní cestou. Je to náročná, ale krásná zkušenost jednoho křesťanského společenství.

Zmínil jsi reliéf nazvaný Manresa, který jsi opravoval. Můžeš nám ho trochu přiblížit?

Je to monumentální dřevěný reliéf, který zdobí exerciční dům v Prešově. Je vyhotovený z lipového dřeva a jeho výška je 2,80 m. Když byl dům zbudován,

jezuité se nejprve snažili vytvořit kapli sv. Ignáce, která by byla vhodným liturgickým prostorem. Nechali také vyhotovit jako hlavní oltářní obraz reliéf „Sv. Ignác v Manrese“. Jako podklad umělci posloužil malý obrázek z Říma. Na plastice klečí sv. Ignác před křížem a píše důležité části svých *Duchovních cvičení*. V oblaku nad ním se zjevuje jeho Matka Maria s malým Ježíšem, obklopená andělským kůrem. Tento výjev připomíná jedno z děl renesančního malíře Raffaela Santiho.

Ovšem reliéf v Prešově byl bohužel pokryt lodním lakem, což působilo velmi nevhodně. Nejen že se při umělém osvětlení reliéf nehezky leskl, ale navíc tato povrchová úprava časem začala praskat. Po odborných konzultacích se představený rozhodl svěřit mi úkol dílo zbavit laku a umělecky dotvořit. Po formální stránce jsem se musel držet předlohy a jeho barokizujícího stylu. Jako inspirace mi posloužily dva mramorové reliéfy z kostela sv. Ignáce v Římě „Oslava sv. Aloize Gonzagy“ od Le Grosa (1697–99) a „Zvěstování“ od Filippa della Valle (1750). A při tvorbě tohoto díla jsem měl možnost znovu rozjímat nad obrácením sv. Ignáce a také meditovat o jeho pokání v Manrese a působení Ducha svatého při vzniku důležitých statí jeho *Duchovních cvičení*.

Připravil Jan Regner SJ

P. Juraj Dufka SJ (*1962, Handlová, Slovensko) po skončení základní školy absolvoval v letech 1978 až 1982 Školu průmyslového výtvarnictví SPŠD ve Spišské Nové Vsi. Poté až do roku 1984 pracoval v reklamním oddělení HUB. Po skončení dvouleté základní vojenské služby v Hradci Králové vstoupil v roce 1986 do řádu a absolvoval tajně noviciát a řeholní formaci. Přitom byl zaměstnaný v Bratislavě ve Slovenské televizi na oddělení scénické tvorby jako kreslič. Po revoluci v roce 1989 studoval na ŠUV restaurování dřevěných artefaktů. V letech 1991 až 1997 absolvoval studium teologie v Bratislavě, kde byl také v roce 1996 vysvěcen na kněze. Potom působil do roku 2000 v exercičním domě v Prešově a čtyři následující roky v exercičním domě v Piešťanech. Poslední sliby složil v roce 2003 v Bratislavě. V letech 2004 až 2007 studoval na Gregoriánské univerzitě v Římě dějiny církevního umění. Poté působil jako exercitátor a rektor kostela v Prešově a v Košicích. Zároveň se příležitostně věnoval výtvarné tvorbě a restaurování. Od února 2021 působí v Ružomberku.

Záhadný epitaf

„Nebýt ohraničen největším, a přesto být pojat v nejmenším, je božské.“ Tak zní slova, o kterých se často hovoří jako o nápisu na náhrobku zakladatele jezuitského řádu. Odkud ovšem tato věta skutečně pochází a co tento výrok vlastně vyjadřuje?

Vydejme se na cestu a hledejme odpovědi na tyto otázky spolu se znalcem ignaciánské spirituality Hugo Rahnerem SJ. Právě jemu se jako prvnímu podařilo vypátrat, kam až sahají kořeny citovaného výroku. Mimo jiné si ho jako motto svého románu *Hyperion* vybral německý lyrik Friedrich Hölderlin, který také uvedl, že jde o „sentenci vyrytou na Ignácově hrobě“. Avšak návštěvník římského kostela Il Gesù, kde je místo posledního odpočinku zakladatele jezuitů, by zmíněný epitaf hledal marně.

Dnes díky namáhavému hledání Hugo Rahnera můžeme konstatovat, že uvedený text je úryvkem chvalo zpěvu nazvaného *Elogium sepulcrale Sancti Ignatii*, tedy *Oslavný nápis na hrobě svatého Ignáce*. Jedná se o básnickou kompozici, která na pětadevadesáti řádcích vykresluje portrét světceva života. Autorem textu byl pravděpodobně mladý vlámský jezuita, který sestavil kolekci desíti chvalozpěvů na první jezuitu, jež se stala součástí výpravné pu-

blikace nazvané *Imago primi saeculi Societatis Iesu*. Noblesní publikace byla vydána péčí vlámské belgické provincie v Antverpách, aby v roce 1640 přispěla k připomenutí stého výročí založení řádu.

Lesk barokní slovesnosti

Latinsky psaná báseň k Ignácově počtě začíná těmito slovy: „Ani celý zemský kruh nemohl ohraničit jeho ducha, / jeho tělo leží sevřené v tomto pokorném a těsném hrobě. / Myslíš si, že Pompeius, Caesar a Alexandr byli velikáni, / však otevři oči před pravdou: větší než ti všichni byl Ignác. / Nebýt ohraničen největším, / a přesto být pojat v nejmenším, je božské.“ V následujících verších pak básník popisuje světce z Loyoly jako ctnostného a pokorného muže, který toužil obejmout svým srdcem celý svět a překročit ve skutcích lásky všechnen prostor a čas. Tento velikán, jenž svým duchem toužil po Boží slávě, našel pro své tělo odpočinutí v přítmi římské hrobky.

Jak patrně, autor básně nechává vyniknout především protiklady,

kterými chce v úplnosti vyjádřit jádro Ignácovy osoby a jeho poslání: „Šíře zemského povrchu a těsný hrob se stávají symbolem křesťanské dialektiky mezi duší a tělem, mezi tím, co je božské a co je v životě svatého hrdiny nejnepatrnější,“ píše otec Rahner. V nádheře barokní slovesnosti nám chce vlámské elogium vykreslit svatého Ignáce právě jako člověka sjednocujícího protiklady. Ve slovech, která se zde záměrně kladou do vzájemného kontrastu, je tak obsažena mnohotvárnost a celistvost, jimiž

se vyznačovalo tajemství světcova života. Díky síle lásky, kterou dostal coby dar milosti, se Ignácovi podařilo v pokoji a prostotě uvést do souladu to, co stojí v napětí: duši a tělo, nebe a zemi, božské a lidské.

Vnitřní svoboda ducha

Non coerceri maximo, contineri tamen a minimo divinum est. Tedy: „Nebýt ohraničen největším, a přesto být pojat v nejmenším je božské.“ Podívejme se nyní krátce na každou jednotlivou část „nápisu“ zvlášť. První tři slova nás vrhají přímo do bez-

Hrob sv. Ignáce v římském kostele zasvěceném jménu Ježíš (Foto archiv)

mezného tajemství Boha, který je pro Ignáce z Loyoly *Deus semper maior*, Bůh stále větší. Počínaje jeho mystickým zážitkem v Manrese, kdy světec nahlédl do hlubin božství, bylo poutníkovi z Loyoly jasné, že nemůže celý svůj zbývající život strávit jinak nežli ve službě Božímu majestátu, v úsilí o větší slávu Boží, která je stále znovu začínajícím pohybem, jenž se nezastaví u žádných hranic. Tak se příběh baskického rytíře proměňuje v život služebníka Boha, který vlastní velikostí převyšuje všechny své dary a milosti.

Tuto Boží nezměrnost si Ignác uvědomuje jakožto hříšník, zatímco poznává svoji ubohost, a současně tone v proudech Božího milosrdenství. Bůh však skrze útěchy sdílí svému vyvolenému poklady lásky nejen tehdy, když si Ignác uvědomuje svoji nedokonalost, ale i tehdy, když ve snaze vykonat pro Boha velké věci narazí na obtíže a pronásledování. Vzpomeňme na známý světcův výrok, že i kdyby papež rozhodl zrušit Tovaryšstvo, stačila by mu čtvrt hodina usebrané modlitby k tomu, aby znovu nabyl vnitřního pokoje a radosti. Tato vnitřní svoboda ducha, kterou Ignác tolik vštěpoval svým synům, je nesena právě vědomím, že nade vším se klene velebnost stále většího Boha, který se k člověku bez ustání obrací, aby ho povolal k novým úkolům. Mystik Ignác proto setrývá sám se samotným Bohem,

připravený a ochotný plnit v každém okamžiku jeho svatou vůli.

V detailech se zračí šlechtnost

Avšak z této pouště ducha se náš světec umí vmžiku vrátit opět do světa, který je pro něj jevištěm, na němž se setkává Bůh a člověk, a místem, kde se tříbí duchové. Tento svět Ignác nahlíží především jako stvořený Bohem a vykoupený Kristem, kterého v knížce *Exercicií* oslovuje jako „věčného Pána všech věcí“, jehož vůli je podrobit si celý svět, a tak vejít do Otcovy slávy. Proto je světec na barokním oltáři, jenž se tyčí nad jeho římským hrobem, znázorněn s rozpraženými rukama, v gestu, kterým jakoby toužil obejmout všechny dálavy země a přivést je spolu s Kristem do lůna Nejsvětější Trojice. Jako ten, kdo ví, co se děje v Božím Srdci, žije Ignác ve víru světa, aniž by tomuto světu náležel.

„Ignác je veliký, protože se opět vrací zpátky do toho, co je malé v tomto světě,“ píše Hugo Rahner. Tento rozměr Ignácova génia chce zachytit následující část epitafu, která zní: „a přesto být pojat v nejmenším.“ Náš světec není v žádném případě mystikem, který by utíkal ze světa, nýbrž mužem, který v nepatrnostech každodenního života dokáže nahlížet Boží velikost. Toto dialektické napětí mezi světem a Bohem, mezi odstupem a láskou vůči všemu stvořenému vystihl první generál Tovaryšstva v následujícím výroku

v pravidlech jím založeného řádu, když kladl na srdce svým řeholníkům, „aby ve všech věcech hledali našeho Pána, a pokud možno, odložili lásku ke všem tvorům, aby ji naopak věnovali jejich Tvůrci a jeho ve všech věcech milovali, i všechny tvory v něm.“

Pro zrak člověka, který byl proměněn setkáním s Bohem, se i ta zdánlivě nejbanálnější skutečnost lidského života a pozemského světa stává transparentní vůči Božímu tajemství. Proto Ignác jako představený klade důraz na maličkosti, ve kterých se odráží šlechtnost ducha; proto dokáže jako vpravdě duchovní člověk zakoušet nefalšovanou radost při pohledu na hvězdy nebo při poslechu hudby. Všechno mu najednou vypráví o Bohu a o Božích věcech.

Vše pronikající Boží blízkost

„A tak Ignác žije v pozemskosti, která se stala nebeskou,“ pojmenovává tento fakt výstižně německý jezuita. Milost jako by se u Ignáce takřka stávala jeho přirozeností. Jak tomu rozumět? Ignác nahlíží na svět a jeho dějiny očima Božíma, přesněji řečeno zrakem toho, který se jakožto jeden z Trojice stal člověkem. Tak náš světec přivádí k jádru naší víry, kterým je osoba Ježíše Krista, neboť Boží nezměrnost je pro nás přístupná jedině v ohraničenosti vtěleného Božího Syna.

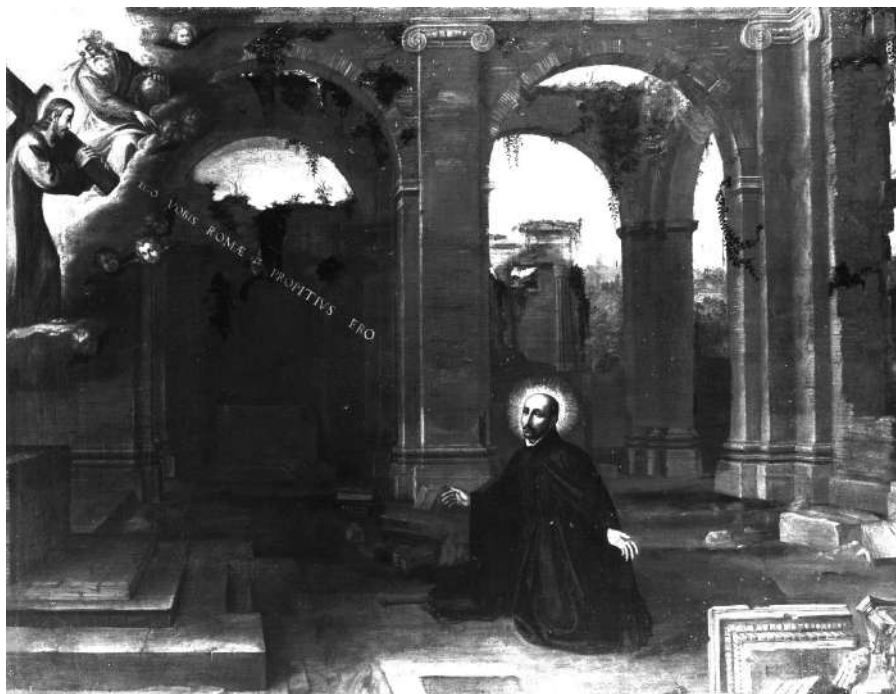
Kdo však před Boží tváří poznal pravou hodnotu světa, ten musí na-

lézt svůj domov opět jedině v Bohu. To je důvodem, proč také Ignác nachází poslední útočiště v Bohu a dokáže všechno stvořené pokládat za bezcenný brak a ukonejšeny slzami prožívá okamžiky nesmírné radosti při myšlence na vlastní smrt. Jako neužitečný služebník touží opustit tento svět, odevzdat duši nebi a tělo zanechat zemi.

Klíčem spojujícím obě části Ignácova náhrobního nápisu jsou poslední dvě slova: *divinum est*, „je božské“. Co je tím božským, jež proniká nesmírnost a nepatrnost, veliké a malé, aby je spojilo vjedno? Je to láska. Jedině ona spojuje v Ignácovi světcova nezměrného ducha, kterým touží obejmout svět s tělem, jemuž těsný římský pokojík vytyčí pevné hranice, v nichž se budou odvíjet poslední roky jeho ctnostného života. Láska, která sama o sobě překračuje veškerou míru, se u Ignáce slévá s diskretností, tedy schopností rozlišit, jaký konkrétní čin směřuje více k Boží slávě.

Chvála evangelijní prostoty

Jakkoliv je Ignác znám coby vzor poslušnosti, stále znovu vyžaduje u svých duchovních synů svobodu ducha, neboť jak sám píše: „Úřad dává člověk, ale Bůh poskytuje rozlišování. Musíte jednat nejen pomocí pravidel a nařízení, nýbrž podle okolností.“ Pro prvního generála řádu bylo příznačné, že ve zdánlivě stejných záležitostech zaujímal zcela odlišná sta-

Neznámý autor ze 17. století: Zjevení svatého Ignáce v La Stortè. Ignác je veliký tím, že se navrací k tomu, co je malé a nepatrné, domnívá se teolog Hugo Rahner (*Repro archiv*)

noviska. Důvodem bylo právě to, že se snažil všechny věci nahlížet a posuzovat v jejich jedinečnosti. Proto uměl být až nekompromisně přísný, ale rovněž tak oplýval vlídností a laskavostí.

Z řady obrazů známe Ignácovu tvář plnou světla a pokoje. Podle Hugo Rahnera pramení tento světcův klid z usmírenosti protikladů, které dospívají k jednotě díky prostému pohledu Ignácova srdce. Zajisté ve svém životě bezmezně miloval Boha, jehož láska nezná hranic, avšak Ig-

nácova láska k Bohu byla vždy spjatá s láskou k tomu, co je pozemské, jakkoliv to v sobě zahrnovalo moment protikladnosti a ohraničenosti. Řím, církev, tělesnost a Boží lidství zůstávají mírou lásky, kterou překypuje světcovo nitro. A tak nás Ignác z Loyoly vybízí na cestu evangelní prostoty a jednoduchosti, o kterou je sice třeba zápasit, ale která se jako dar Boží milosti stává zdrojem opravdové radosti a vnitřního míru.

Robert Svatoň

Vatikánský rozhlas slaví

V letošním roce si připomínáme devadesáté výročí založení Vatikánského rozhlasu. Provoz nové rozhlasové stanice Svatého stolce 12. února 1931 slavnostně zahájil papež Pius XI. svým poselstvím Qui arcano Dei.

Za projektem stála autorita na výsost úctyhodná, nositel Nobelovy ceny, italský fyzik, vynálezce a podnikatel Guglielmo Marconi (1874–1937), který je považován za vynálezce bezdrátového telegrafu. Poslání tohoto rozhlasu bylo od počátku jednoznačně definováno: mediální nástroj v rukou římského biskupa, který měl sloužit k hlásání evangelia. Byl také prostředkem nástupce apoštola Petra v jeho službě lidskému společenství. Bez zajímavosti není ani to, že autorem světoznámé znělky rádia byl žák Leoše Janáčka a dlouholetý ředitel Státní konzervatoře v Brně, český hudební skladatel Jan Kunc (1883–1976).

Pius XI. spolu s jezuitou, jimž byl před devadesáti lety celý projekt svěřen, dal Vatikánskému rozhlasu jeho specificky misijní identitu. Jeho krédem jsou tři články: služba církvi, služba papeži a služba člověku, ať je kdekoli, ať už je jakéhokoli náboženství nebo kultury. Vliv rozhlasu je založen na síle jemnosti mluveného a slyšeného slova. Výročí je nutně spojeno s vděkem za velké množství

anonymní práce a úsilí na nesnadném poli hromadných sdělovacích prostředků. Jsou to především země střední a východní Evropy, pro které měl a stále má tento „papežův hlas“ nezaměnitelný význam. Papež Pius XI. se ve své první řeči obrátil ke všemu stvořenému, k Bohu, ke katolíkům, hierarchii, k zasvěceným osobám, misionářům, všem věřícím, k nevěřícím a odcizeným, podřízeným i představitelům moci, chudým i bohatým, dělníkům i zaměstnancům, k opuštěným, zraněným, nemocným i pronásledovaným.

Rozvoj nové stanice

Dlouholetým ředitelem Vatikánského rozhlasu byl italský jezuita Filippo Soccorsi, který nastoupil po náhlé smrti fyzika a matematika P. Giuseppe Gianfranceschiho SJ. Působil zde v letech 1934–1953 a zasloužil se o jeho technický i programový rozvoj. Tehdejší generální představený jezuitů Włodzimierz Ledóchowski přistoupil k důležitému kroku: založení solidní redakční skupiny jezuitů. V předvečer války, v roce 1939 probíhala pravidelná vysílání v italštině, fran-

couzštině, angličtině, němčině, španělštině, portugalštině, polštině, ukrajinštině nebo litevštině.

V době před válkou a během ní se ukázala důležitost vysílání v němčině. Vatikánský rozhlas se mohl tímto prozíravým krokem stát bodem, na který bylo možno odkazovat v situacích nesmírné tragédie. Stal se ohniskem mírového úsilí ve světě, místem odsuzování násilí, podpory obětí a podněcování naděje. Rozhlasové zprávy Pia XII. během války se staly proslulými, dychtivě očekávanými a poslouchanými s extrémní pozorností v celé Evropě. Byl to nejvyšší

a nejautoritativnější hlas, který se v těch hrozných letech vznášel nad všemi stranami konfliktu. Zde vyrostla vážnost k solidním informacím a poctivé novinářské práci ve prospěch společného dobra. Můžeme alespoň připomenout jména generálních ředitelů Vatikánského rozhlasu: P. Antonio Stefanizzi SJ (1953–1967), P. Giacomo Martegani SJ (1967–1973), P. Roberto Tucci SJ (1973–1985), P. Pasquale Borgomeo SJ (1985–2005), P. Federico Lombardi SJ (2005–2016).

Arcibiskup Josef Beran vyjednal v únoru roku 1947 vysílání v českém

První budova Vatikánského rozhlasu stála v zahradách nedaleko od baziliky sv. Petra (Foto archiv)

a slovenském jazyce. První bylo určeno pro celé Československo a usku-tečnilo se 22. dubna 1947. Pravidelné relace – tři za týden – se konaly od 24. prosince a od března následujícího roku se už vysílalo každý den. V únoru 1949 mohli posluchači slyšet každodenní pravidelné pořady po patnácti minutách v češtině a slovenštině. Od listopadu téhož roku už existovaly dvě samostatné sekce, česká a slovenská, které dodnes připravují svá vysílání na sobě nezávisle. Na počátku českého vysílání stál P. Václav Feřt SJ (1902–1986). V redakci pracovalo vícero jezuitů, není bez zajímavosti, že latinskou redakci vedl P. Petr Ovečka SJ (1922–2009).

Vatikánský rozhlas a totalitní režimy

Pokud jde o význam, jaký měl Vatikánský rozhlas pro střední a východní Evropu v době totality, lze odkázat na knihu Stanislavy Vodičkové *Vatikánský rozhlas 1. Ohlasy perze-kuce katolické církve v Českosloven-sku 1950–1958* vydanou v roce 2016. Na základě dohody České sekce vatikánského rozhlasu pod vedením Milana Glasera SJ s Ústavem pro studium totalitních režimů v Praze byl totiž v roce 2013 celý archiv této redakce digitalizován a zpřístupněn online. Zde se ukazuje podrobně práce českých jezuitů jako například Josefa Olšra, Aloise Kořínka, Adolfa Pelikána, Josefa Čupra a především v letech 1971–2001 Josefa Kolářka. Po celou dobu své historie byl roz-

hlas přímo ovlivňován vatikánskou Ostpolitik, takže zde můžeme vnímat oscilaci napětí, snah, neúspěchů a drobných krůčků vpřed během pontifikátů Pia XI., Pia XII., sv. Jana XXIII., sv. Pavla VI. a především sv. Jana Pavla II. Redakce usilovala o přesné a výstižné pojmání církevně-politické a duchovně-kulturní reality. Dalším rysem její práce byly projevy úcty vůči církvi a jejím protagonistům, které v dobových „sekulárních“ publikacích komunistických režimů byly znevažující, cynické nebo vyloženě nenávistné. Komunistická propaganda byla dobře známa. Odpovědi na otázky náboženského života byly předkládány vždy dějinně zakotvené, objasňované kontextem historickým a kulturním. Nápadná byla snaha redakce orientovat se duchovně, aniž by redaktori přitom upadali do předsudků nebo zjednodušení.

V roce 1950 byl papež Pius XII. velmi znepokojen zprávami o vlně krutého pronásledování v zemích socialistického bloku a zakázal katolíkům spolupráci s komunistickou stranou a organizacemi s ní spjatými. Postavil se i proti tzv. mírovým hnutím, která se stala pouhým pláštikem komunistické ideologické diverze. Ale podobně jako v době války rozlišoval nacismus od německého národa, činil tak i v době studené války, jak ukazuje jeho apoštolský list ruskému národu (*Carissimis Ru-*

ssiae populis). Přesto i uvnitř církve existovaly různé postoje týkající se politiky Vatikánu vůči východnímu bloku: od odmítnutí jakékoli dohody (Ottaviani) až po tendenci k neutrálnímu postavení (Montini).

Napjaté vztahy mezi Vatikánem a Československem ovlivnily také práci redakce, která na těchto jednáních spolupracovala i jako překladatelský tým. Celá práce redakce byla hodnocena především z tohoto hlediska, protože nejednou se práce České sekce Vatikánského rozhlasu dostala na bod jednání mezi Vatikánem a Československem. Vysílání Vatikánského rozhlasu směřovalo do různých částí společnosti, a způsob vysílání se proto přizpůsoboval svojí formou i obsahem různorodé paletě posluchačů, jako byly rodiny, děti, muži, pracovníci, umělci, řeholníci a tak dále. Úkolem rádia bylo nejen šířit myšlenky učitelského úřadu, ale i předávat kulturní a národní dědictví v jazyce srozumitelném většině posluchačů: Byl to právě Vatikánský rozhlas, kdo vedl zápas o duši a srdce lidí mimo

železnou oponu v době největšího útlaku.

Reforma papeže Františka

V době pontifikátu papeže Františka prošel Vatikánský rozhlas hlubokou proměnou. V roce 2015 bylo založeno Dikasterium pro komunikaci, do kterého byly postupně včleněny jednotlivé dílčí sektory: Papežská rada pro sdělovací prostředky, Tiskové středisko Svatého stolce, Vatikánská internetová služba, Vatikánský rozhlas, Vatikánské televizní centrum, deník *L'Osservatore Romano*, Vatikánská tiskárna, Fotografická služba a Vatikánské knižní nakladatelství. Od roku 2016 již Vatikánský rozhlas není institucí svázanou se Svatým stolicem a svěřenou jezuitům, nýbrž je integrální součástí tohoto dikasteria.

„Před Vatikánským rozhlasem,“ jak říká prefekt Dikasteria pro komunikaci Paolo Ruffini, „stojí důležitý úkol uchovat si svoji originalitu a specifčnost, a zároveň vstoupit do nové podoby mediálního světa, který propojuje psané tiskoviny, rozhlas, sociální síť, televizní vysílání a internet.“

Rádio nespíchá. Vyžaduje pozornost. Respektuje slova, nechává je promlouvat. Tam, kde obrazová civilizace dospívá k zaměňování reality a fikce, rádio scénu nezastiňuje, nýbrž o ní vypráví. (...) Naši ambicí je (bez ohledu na počty posluchačů) zůstat nadále referenčním bodem, schopným klást otázky, probouzet svědomí, překvapovat, hledat pravé sdílení a společenství. Přejít od logiky předávání k logice vztahu, dovolit perifériím, aby promlouvaly z centra, vycházet z vatikánských informací a vytvářet síť, založenou na Slově.

Paolo Ruffini, prefekt vatikánského Dikasteria pro komunikaci

Josef Koláček
při oslavě
80. narozenin
v roce 2009
(Foto Martin
Davídek, Wiki)

V současné době Vatikánský rozhlas vysílá ve čtyřiceti třech jazycích. V roce 2020 bylo z webového portálu Vatikánského rozhlasu přečteno dvě stě padesát milionů stránek na celém světě. Dnes více než přímé vysílání roste důležitost internetového podcastu, který vytváří jistý druh pouta mezi posluchačem a redakcemi. Je totiž možné sledovat vysílání nejen ze svého počítače, ale i ze svého mobilního telefonu, smartphonu či z ostatních podob sociální komunikace jednotlivých místních církví, které pořady přejímají.

Na závěr můžeme připomenout odpověď Josefa Koláčka na otázku Katolického týdeníku před šestnácti lety, nakolik by se Vatikánský rozhlas v dnešním sekularizovaném

světě měl přiblížit k těm, kdo hledají cestu k Bohu: „Jestliže ono přiblížit se ateistům, postmoderním relativistům, skeptikům, jimž není nic dobré, natož svaté (zde by bylo třeba vyjmenovat téměř nekonečnou řadu odstínů a forem odmítání Boha), má znamenat rozředit pravdu víry na sladký čajiček, zamlčovat nebo odstraňovat tajemství víry či tak dlouho vysvětlovat, až z původní pravdy nezůstane ani zblo, jenom aby to bylo přijatelné materialisticky a hédonisticky smýšlejícím lidem, pak od toho tu opravdu nejsme – i když se dennodenně potýkáme s problémem, aby pořady oslovily i ty, kdo hledají Boha.“

*Z dostupných materiálů zpracoval
Pavel Ambros SJ*

Kristus nikoho nepřehlíží

Britský jezuita James Hanvey, který v minulosti přednášel mimo jiné v Oxfordu, působí od roku 2018 ve Věčném městě. Stojí v čele Sekretariátu pro službu víry, který je odpovědný za koordinaci a podporu práce jezuitů a jejich spolupracovníků v oblasti pastorační služby a spirituality. Věnuje se také ekumenickému a mezináboženskému dialogu.

Jak vidíš novou encykliku *Fratelli tutti* v kontextu celého papežova učení a především „zelené“ encykliky *Laudato si’*?

Myslím, že ve všem, co papež František píše a co říká, je pozoruhodná kontinuita a soudržnost. Ačkoli se často vyjadřuje přímočaře a prostě, neměli bychom přehlédnout, jak jsou jeho myšlenky svěží, hluboké a v mnoha ohledech i prorocké. V *Laudato si’* můžeme najít mimořádně silnou vazbu mezi křikem chudých a voláním Země. Tím se nám otevírá nový způsob, jak se dívat na ekologii našeho společného domova.

Svět není nějaký bezedný podřadný zdroj, který bychom mohli instrumentalizovat pro své vlastní cíle. Nelze nikdy ukojit touhy, které vychází z logiky našeho konzumního způsobu života. Ochota se jim podvolit v nás sice posiluje dojem svobodné volby a sebevyjádření, ale nakonec nás uvězní. Dokonce i touha stát se „někým“ v naší společnosti vyžaduje opakovanou „výrobu“ svého sebeobrazu. Důvodem je příliš krátkodobá povaha touhy, její pomíjivost, kultura věcí na jedno použití, ve které se naprosto vše stává jednorázovým, dokonce i touha potřebuje vždy nový předmět.

Je zřejmé, že *Fratelli tutti* je pokračováním reflexe *Laudato si’*. Poukazuje na to, co vše je na rovině sociální a mezinárodní „toxické“. Na obou encyklikách je krásné, že nejsou negativistické. Bylo by to snadné, ale nakonec by to v nás pouze posílilo pocity zoufalství a nihilismu. Obě encykliky nás naopak vyzývají k tomu, abychom znovu objevili krásu života ve smíru s ostatními a se vším živým, abychom se osvobodili od lží a systémů, které nás a náš společný domov zneužívají. Podle Františka existuje jiná cesta, která sice není jednoduchá, ale po které se můžeme vydat: integrální ekologie, která od nás vyžaduje „obrácení“. Díky tomu můžeme obnovit své svobodné

rozhodnutí vymanit se z vězení, do něhož nás uvrhly ekonomické a sociální systémy, a žít ve společném domově.

Papež František nás také vyzývá k bratrství...

Ano, encyklika nabízí několik praktických cest, jak bratrství či „sociální přátelství“ uvést do života. V mnoha ohledech je můžete považovat za rozšíření tělesných a duchovních skutků milosrdenství, které překračují bezprostřední okruh našich místních a národních zájmů. Máme být vstřícní vůči cizincům, poskytnout přístřeší pro bezdomovce (i pro ty, kteří byli násilně vysídleni ze své země), sytit hladové, pečovat o nemocné, nabízet chudým obživu a životně důležité zdroje. Vytvořit tedy hospodářské systémy, kde se budeme spravedlivěji dělit o bohatství a práci, kde se dostane přiměřené sociální podpory těm, které okolnosti odsuzují k chudobě. Nesmíme zapomenout ani na skutky, které sytí lidskou duši. Všechny tyto základní a krásné projevy péče jsou plodem života. Církev nemůže adekvátně bránit právo na život, pokud zároveň nebrání a nepodporuje spravedlivé ekonomické, sociální a náboženské prostředky k udržení života.

Papež vystupuje pokorně, protože si uvědomuje své vlastní selhání, domnívá se James Hanvey (Foto archiv)

Dokumenty *Laudato si'* a *Fratelli tutti* jsou působivým křesťanským programem pro společnost, v níž může žít každý bez ohledu na svou víru, národnost nebo politiku. František se nebojí pojmenovat naše temnoty, ale vždy do nich zároveň pouští světlo. Pomáhá nám vnímat sebe sama a druhé s větší lidskostí, soucitem, představitivostí a odvahou. A samozřejmě není náhodou, že obě encykliky si své názvy vypůjčily od sv. Františka z Assisi, který nás může inspirovat k novému křesťanskému humanismu.

V mnoha zemích dnes sílí populismus a pravda je některými politiky ohýbána. Jak na tento fenomén můžeme pohlížet z perspektivy poslední encykliky papeže Františka?

Encyklika *Fratelli tutti* tomuto tématu věnuje významnou část, ve které najdeme také kritiku neoliberalismu (srov. §154). Své myšlenky František zasazuje do širší tradice katolického sociálního učení. Církev neobhájuje jeden politický nebo hospodářský model, ale vymezuje zásady, kterými by se všechny modely měly řídit. Základním cílem je společné dobro, kterému by mělo být podřízeno jakékoli politické smýšlení. Zvláštní pozornost musí být věnována těm, kteří jsou vyloučeni. Lidská společnost by se měla snažit chránit všechny zranitelné i bezmocné a pečovat o ně.

Ale neměli bychom zavrhnout projevy „populismu“, aniž bychom se mu nejprve pokusili porozumět. Mám za to, že v něm můžeme vidět jakýsi výkřik bolesti a zoufalství. Někteří lidé se cítí opuštěni a marginalizováni, proto v nich narůstá hněv a strach. Jedním z největších darů papeže Františka je, že umí naslouchat, a to nejen povrchně, že dokáže chápat řeč srdce a duše. Jedná vždy otevřeně, pokorně a s respektem. V hlase každého protestujícího se ozývá výkřik a někdy i naděje. Než ho začneme soudit, nebo než začneme hledat řešení, je nutné mu dobře porozumět. Budeme se muset vyvarovat extrémů i falešných opozic. Bude nutné přehodnotit naši rétoriku a znovu promyslet, co od demokracie očekáváme – z hlediska morálního účelu a hledání společného dobra.

V jednom ze svých článků jsi napsal, že podobenství o dobrém Samaritánovi, které rámuje druhou kapitolu encykliky *Fratelli tutti*, nás zve ke kontemplativní dimenzi. Můžeš nám tuto myšlenku trochu přiblížit?

Není jen jeden způsob, jak se dívat na svět a jeho složité pravdy. Nepotřebujeme jen dobře informovaný kritický úsudek, ale také intuici, citlivost, představitivost a samozřejmě duchovní zdroje. Samozřejmě je nutné,

abychom všichni prošli dobrou výchovou a vzděláním, ale potřebujeme hlavně autentický duchovní život. Jedním z účinků modlitby je rozšiřování našeho srdce a naší mysli. Získáváme nový pohled na svět a na Boží působení v něm.

Dříve než jsme v *Duchovních cvičeních* byli pozváni, abychom se přidružili ke Kristu a jeho poslání, měli jsme pozorovat svět z Boží perspektivy, v celé jeho složitosti a zranitelnosti. Ve světě, do kterého Otec posílá Syna, je vždy přítomné tvůrčí, uzdravující a sjednocující působení Ducha svatého. Bůh pohlíží na svět pronikavými očima pravdy a lásky. Vidí naše obranné mechanismy a dohlédne i za naše masky. Shlíží na nás se soucitem a milosrdenstvím, raduje se z našich radostí, trpí v našich bolestech, stále hlouběji se nechává vtáhnout do našeho světa. Navzdory našim klopytutím nás neopouští ani neodmítá.

Papež František nás stále dokola vyzývá, abychom se na svět dívali Ježíšovými očima. Kristus samozřejmě nikdy nepomíjí a nepřehlíží ty, kteří jsou chudí, ztracení či na okraji společnosti. Nikdy mu to nepřipadá trapné či nepříjemné. Pokud *Fratelli tutti* budeme číst jako kontemplaci našich životů, vztahů, politiky, tužeb a nadějí, pak se tento text pro nás stane modlitbou. Myslím, že je to velmi ignaciánské: je nutné se nejprve „dívat“ srdcem, abychom byli schopni rozlišit, co máme vykonat.

Jak hodnotíš současný pontifikát papeže Františka a co na něm nejvíc oceňuješ?

Napadá mě několik věcí, které jsou velmi zřetelné. Podobně jako Kristus se papež pokorně a s láskou dívá na ty, kteří jsou na okraji, na chudé a zranitelné, projevuje jim milosrdný soucit. Usiluje o obnovu a reformu, zvláště se zaměřuje na obrodu vize 2. vatikánského koncilu. V pastoračním působení je realista, stále otevřený a pozorný. Vytváří z církve bezpečný a láskyplný prostor pro všechny, muže a ženy, ať jsou kýmkoli. Stejně jako otec v podobenství o marnotratném synu vždy vítá děti, které se vrací domů; a otcova láska čelí realitě situace s trpělivostí a schopností duchovně rozlišovat. Papež také vystupuje pokorně, protože si uvědomuje, že sám selhává a že je pouze služebníkem Kristovým. Je skutečně otevřený vůči Duchu svatému a pozorný k jeho vnuknutí, i když to může věci zkomplikovat – tady vidíme jakési měřítko Františkovy svobody a věrnosti.

Vytváří z církve
láskyplný prostor
pro všechny,
říká o papeži
britský teolog
(Foto archiv)

Prožíváme už více než rok vážnou krizi způsobenou pandemií koronaviru. Mohl by nám křesťanům tento čas pomoci žít svou víru autentičtěji?

Ano, myslím, že mohl. Samozřejmě pro mnohé to je také doba, ve které je jejich víra zkoušena a zpochybněna, je časem úzkosti a ztráty. Ale právě v takových okamžicích můžeme zakusit, že bez ohledu na naše hluboké filozofické teorie neexistují jednoduché odpovědi na tajemství utrpení a různé nepředvídatelné události našeho života. Všechny naše otázky nakonec vedou k osobě Krista, ukřížovaného a vzkříšeného, který je s námi až do konce věků. Při křtu dostáváme svíčku a církvek nás žádá, abychom toto světlo neuhasili. Jen tak nám bude svítit na pouti tímto světem a přivede nás zpět domů. Je to světlo, které v nás hoří díky daru Ducha svatého. Nemá však svítit jen nám, ale nosíme ho, aby ani druzí nezakopli, nebo pokud zabloudí, aby znovu mohli najít cestu ve světle, které vyzařuje náš život a naše víra.

Skutky lásky v této době, jakkoli jsou drobné a nepatrné, svědčí o tom, že temnota nikdy nezvítězí a světlo nebude zadušeno. Tyto skutky pramení z víry, živé modlitbou a svátostmi. Během této doby znovuobjevilo mnoho lidí modlitbu a možná i našlo nové způsoby, jak se modlit. Byli jsme nuceni přesunout svou nabídku na internet, takže se stala přístupnou pro více lidí. Mnozí se rádi účastní mši v jiných zemích nebo jiných farnostech. Ačkoli online mše nikdy nemohou nahradit naši skutečnou účast na eucharistii, objevujeme bohatství a šíří katolické církve. Jsme svědky projevů velkorysosti, ba i hrdinství, které jsou opravdovým požehnáním. Někdy je díky této situaci

nutné přehodnotit to, co se stalo každodenní rutinou. Díky víře nejsme nikdy sami.

V mnoha evropských zemích můžeme zažít rychlý proces sekularizace. Víra přitom nemizí, ale proměňuje se. Podle filozofa Charlese Taylora ubývá „zabydlených“ (*dwellers*) v náboženské tradici, a naopak přibývá „hledáčů“ (*seekers*). Souhlasíš s tímto názorem?

Myslím, že křesťané jsou vždy obojím. Jako členové církve jsme „zabydlení“ (*dwellers*) v liturgii a ve svátostech a tím jsme nejen spojeni s dalšími „obyvateli“, ale také se otevíráme světu jako místu, ve kterém máme kořeny. A samozřejmě v nás také přebývá Kristus a dává nám svého Ducha, který si v našem nitru vytváří svůj domov. Ovšem láska z nás dělá také „hledáče“ (*seekers*). Víra stále hledá porozumění, ale láska jakékoli porozumění překračuje. Čím více budeme poznávat a milovat Krista, tím více ho budeme chtít znát a milovat. Jeho láska je nekonečná, nikdy ji nemůžeme vyčerpat, ale je to radostné hledání. Za normálních okolností z nás dělá „hledáče“ dojem, že jsme se ztratili nebo že existuje něco, co nemáme, co bychom chtěli najít. „Hledání“ naší víry v lásku je opačné: zatímco nacházíme Krista a necháváme se jím nalézt, jsme povoláni, abychom se „zabydleli“ stále hlouběji do Života, jímž je Bůh sám.

Naše současná kultura, ať už o sobě říká cokoli, není Boha-prázdnou zónou. Boha nelze vyloučit, protože dáváme přednost jeho nepřítomnosti a myslíme si, že jsme díky tomu svobodnější a pokrokovější. Všechny mýty o nadřazeném já brzy skončí v muzeích zašlých kultur. V člověku je něco, co z nás činí „hledáče“ v nejhlubším slova smyslu, a ztratit to nebo potlačit znamená ztratit něco z naší lidskosti a z hloubky světa, který pro nás Bůh vytvořil. Pro církev je tedy výzvou být „přístřeším“ pro hledající a zároveň být „hledající“ církví: vejít do současné kultury a „najít“ ty, kdo jsou ztracenými či zmatenými „hledáči“, ba i ty, kteří už hledání úplně vzdali. Sekulární kultura je tedy novou příležitostí k hledání v duchu Kristova „hledejte a naleznete“.

Jak bychom měli jako jezuité působit v této sekulární kultuře?

Máme úžasná apoštolská díla, která můžeme nabídnout ve službě církvi, naší kultuře a samozřejmě celému světu. Ale nejcennější ze všeho jsme my sami a to, že věříme v Krista, že ho poznáváme, milujeme a projevujeme oddanost Bohu i bližním. Pokud je Kristus pro nás živý, bude živý pro všechny, kterým sloužíme a které budeme chtít oslovit. Naše práce jsou

pouze prostředkem na cestě za tímto cílem. Neměli bychom hledat nějaký náhradní účel. Kristus si nás a naše bratry vybral za své společníky pro práci „na vinici Páně“. To nám dává velkou svobodu a během své historie Tovaryšstvo v této službě prokázalo odvahu, kreativitu a odolnost.

Myslím, že musíme dávat pozor na „nepřítele naší lidské přirozenosti“, který se bude vždy snažit, aby v nás vyvolal obavy z nedostatku zdrojů a našeho nízkého počtu. Naše zdroje vždy předčí naše potřeby a naše touhy. I v tom můžeme vidět Boží záměr více nás přitáhnout k sobě a stát se chudými, tedy více závislými na Bohu a těch, které nám Bůh posílá.

Naším jediným posláním je milovat Krista a vidět ho v našem světě, v tvářích lidí kolem nás. Pro mě je základní zkušeností v duchovních cvičeních rozjímání o narození Krista. Před novorozeným a zranitelným dítětem je každý z nás přítomen jako „ubohý nehodný služebník“, ale zcela pozorný, aby si všiml, jak by mohl posloužit Ježíši a jeho matce. Kristus se zde zjevuje v křehkosti svého lidství a my jsme přítomni ve své vlastní chudobě a vděčnosti. Zdá se mi, že právě toto je pro Tovaryšstvo základním uspořádáním a milostí, jež máme uskutečnit v poslání, které jsme dostali od Krista a jeho církve. Toto je hluboká škola srdce, kterou musí prožít každý jezuita, když přijímá povolání ke službě a oběti lásky.

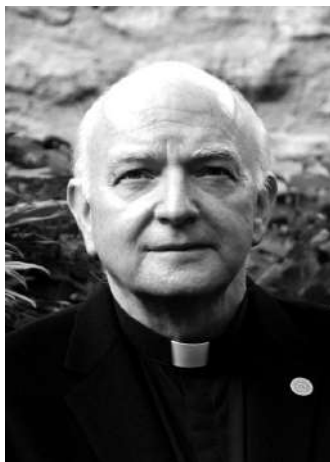
Připravil Jan Regner SJ

P. James Hanvey SJ (*1951) vstoupil k jezuitům v roce 1975, na kněze byl vysvěcen roku 1983.

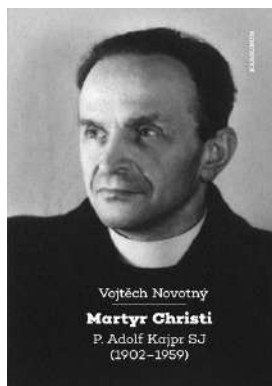
Doktorát z trinitární teologie zahájil v roce 1985 pod vedením Rowana Williamse. Byl ředitelem Koleje sv. Aloise v Glasgow, nějaký čas působil na Westonské jezuitské teologické škole v Cambridge (USA), poté se vrátil do Velké Británie a stal se profesorem teologie na Heythrop College. V roce 1993 složil poslední sliby. V roce 2004 spoluzaložil *The Heythrop Institute for Religion, Ethics and Public Life* a stal se jeho ředitelem.

V roce 2014 nastoupil jako představený *Campion Hall* v Oxfordu a profesor teologie na tamější univerzitě. Přednášel také v Dublinu nebo v San Franciscu. Je autorem mnoha odborných a populárních publikací, často vystupuje v médiích, působil také jako poradce BBC pro náboženství.

Nyní na ústředí jezuitského řádu v Římě vede Sekretariát pro službu víry.

Nová kniha o Adolfu Kajprovi

Vojtěch Novotný
**Martyr Christi – P. Adolf
 Kajpr SJ (1902–1959)**

Praha, Karolinum 2020, 538 s.
 ISBN 978-80-246-4645-9

Na konci loňského roku vyšla v pořadí již třetí publikace Vojtěcha Novotného věnovaná osobnosti Adolfa Kajpra SJ. Ke čtenářům se kniha dostala v době, kdy se zároveň uzavřela diecézní etapa beatifikačního procesu této mimořádné osobnosti.

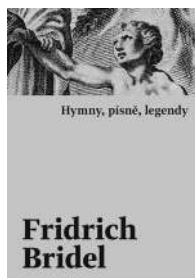
Jde vlastně o vůbec první plnohodnotnou Kajprovu biografii, která obšírně mapuje jeho životní cesty. Více než dosavadní publikace se věnuje například možným vlivům osobností, které ho formovaly bě-

hem jeho studií filozofie v Eegenhovu a teologie v Innsbrucku. Detailně se také věnuje okolnostem jeho obou zatčení, jak nacisty (1941), tak komunisty (1950). Velmi přínosná je rovněž snaha zachytit rozmanitost jeho veřejného apoštolského působení nejen jako novináře nebo kazatele, ale i jako činitele v dalších oblastech, jako bylo například exerciční hnutí a práce se studenty po zastavení listu Katolík.

Podstatnou částí knihy je také obsáhlá textová příloha, která přináší celou šíři nejdůležitějších pramenů k poznání jeho osobnosti. Vedle dokumentů úřední povahy nebo vzpomínek, které byly o Kajprovi už publikovány v uplynulých desetiletích, jde i o osobní svědectví pamětníků nebo korespondenci, které byly shromážděny právě kvůli beatifikačnímu procesu. Díky nim se můžeme například zcela konkrétně dozvědět, jak duchovně doprovázel druhé. Celá kniha tedy pomáhá čtenáři vytvořit si plastický portrét Adolfa Kajpra – Kristova učedníka ve službě lidem.

Petr Havlíček SJ

Anotace

Fridrich Bridel
Hymny, písně, legendy

Host, Praha–Brno 2020
 ISBN 978-80-275-0345-2

Soubor hagiografické, katechetické a meditativní tvorby českého barokního básníka a jezuitského misionáře obsahuje nejen krátké básně a texty písní, ale i rozsáhlé skladby. Svazek otevírá Život svatého Ivana, následovaný texty o svatých zakladatelích řádu určenými pro liturgii hodin a vánočním zpěvníkem Jesličky. Texty písní doprovázejí původní barokní notace tištěné v moderní hudební transkripci. Srdcem výboru je báseň Co Bůh? Člověk?, v níž Bridel vyjádřil nesouměřitelnost božské dokonalosti a lidské omezenosti. Svazek uzavírá umělecky zpracovaný katolický katechismus, který současnému čtenáři přibližuje myšlenkovy svět křesťana 17. století.

I. Čornejová, J. M. Havlík, J. Hrdlička a kol.
Telč a jezuité: Řád a jeho mecenáši

Historický ústav AV ČR – Ústav teoretické
 a aplik. mechaniky AV ČR – NPÚ, Praha 2020
 ISBN 978-80-7286-363-1

Autoři v publikaci představují dějiny domu třetí probace jezuitského řádu v Telči, založeného v pol. 17. století. Věnují se také šířeji jezuitské architektuře u nás nebo dějinám města. Organismus řádového sídla žil obklopen telčskými měšťany, členy šlechtických rodů, kteří město a okolní panství tehdy vlastnili, faráři z města i okolí a řeholníky jiných řádů. Ti všichni i mnozí další život řeholní komunity ve městě ovlivňovali a naopak ona zasahovala do jejich osudu. Před čtenářem vyvstane plastický a živý historický obraz ze 16.–18. století na ploše malých dějin duchovní komunity, která přímo ovlivňovala život města Telče.

P. Stanislav Peroutka SJ

21. 9. 1933 – 3. 2. 2021

Narodil se v Krumvíři na Břeclavsku. Po základní škole ve svém rodišti navštěvoval v letech 1945–1949 gymnázium na Velehradě a 14. srpna 1949 tam vstoupil do jezuitského řádu. Rok nato byl v rámci „Akce K“ spolu s ostatními řeholníky internován v Bohosudově, Hájku a Klíčavě. V letech 1950 až 1959 pracoval jako dělník ve Slatině a Svitavách. V roce 1951 tajně složil první sliby a tři roky nato dokončil při zaměstnání gymnázium. Vojenskou službu vykonával v letech 1953–1955 u PTP v Novákách, Dobroníně u Jihlavy, Čáslavi a Bechyni. Od listopadu 1959 byl půl roku vězněn v Brně za ilegální činnost. Po propuštění vykonával dělnické profese v Brně.

Filozofii a teologii studoval soukromě, v letech 1968–1969 formálně studium dokončil v Innsbrucku, kde byl také biskupem Pavlem Ruschem vysvěcen na kněze. Po návratu do Československa pracoval v JZD Krumvíř, než roku 1971 dostal „státní souhlas“ a mohl veřejně vykonávat duchovní službu. Působil v Bučovicích, Šlapanicích, Žďárci, Šakvicích, Popicích, Pouzdřanech, Šatově, Hnanicích, Velkém Újezdě, ve farním týmu Perná a v Mohelnici. Po

slední sliby složil 5. listopadu 1975 ve Žďárci u Tišnova. V letech 1996–2003 byl na Velehradě představeným jezuitské komunity a farářem. Pak se přesunul na Svatý Hostýn, kde působil jako kaplan, ministr komunity a exercitátor.

Zemřel v kroměřížské nemocnici ve věku 87 let. Poslední rozloučení se zesnulým se uskutečnilo ve středu 10. února v bazilice Nanebevzetí Panny Marie na Svatém Hostýně. Tělo zesnulého bylo uloženo na místním hřbitově. „Otec Stanislav následoval Ježíše na Golgotu, byl s ním pod křížem, neutekl. Dvacet let zkoušek, nejistot, PTP, kriminálu, čekání,“ uvedl mimo jiné v promluvě při pohřbu Vojtěch Suchý SJ a dodal: „Po celý život s ním stála Maria pod křížem, když v něm poznávala svého syna Ježíše.“

Zprávy

Brno

■ V úterý 16. února slavila trojčlenná jezuitská komunita spolu se skupinou věřících v kostele Nanebevzetí Panny Marie slavnostní bohoslužbu při příležitosti 100. jubilea narození P. Františka Pevného SJ, nejstaršího člena řádu u nás. Oslavenec se nemohl mše osobně zúčastnit, už několik let je v obětavě péči sester františkánek III. řádu v Domově sv. Alžběty v Žernůvce nedaleko moravské metropole.

■ Na Popeleční středu jezuita Ladislav Arvai sloužil bohoslužbu s udílením popelce pro slovenské věřící v gotickém kostele sv. Jakuba. Okolo 200 věřících také přišlo během odpoledne, aby individuálně přijali svátost smíření, popelec či eucharistii.

Olomouc

■ Po večerních obřadech Popeleční středy se v kostele Panny Marie Sněžné v hanácké metropoli konala vernisáž postního plátna z dílny výtvarníka Jana Jemelky. Umělecká intervence nazvaná Zakrytí sněhem bude v chrámu vystavena po celou dobu postní. Během vernisáže tvůrce vysvětlil, že se při tvorbě nechal inspirovat například legendou, podle které na severním okraji pahorku Esquilin v Římě napadl v létě

sníh a ukázal tak na místo, kde měl být vybudován mariánský kostel. Právě tam byla pak postavena bazilika Panny Marie Sněžné známá pod názvem Santa Maria Maggiore.

Trnava

■ Jezuité z Teologické fakulty Trnavské univerzity vyjádřili podporu Akademickému senátu TU, který 26. února vyhlásil stávkovou pohotovost. Senát ve svém prohlášení odmítl návrh novely vysokoškolského zákona, kritizovaný akademiky v celé zemi jako bezprecedentní útok na svobodu a nezávislost samospráv slovenských vysokých škol. Novela by podle kritiků de facto podřídila akademické instituce ministrově školství a umožnila mu vstupovat do jejich řízení. „Tato novela jde proti duchu listopadu 1989, snaží se přivést vysoké školy o jejich autonomii a degradovat akademické senáty,“ prohlásil o návrhu jezuitský teolog Ladislav Csontos.

Vatikán

■ Německý jezuita Hans Zollner, vatikánský specialista pro prevenci sexuálního zneužívání nezletilých, poskytl v polovině února rozhovor švýcarské katolické agentuře. Zdůraznil v něm, že v církvi musí dojít ke změně mentality, protože si její

představitelé nadále nedokážou přiznat chyby. „Dobrá pravidla vypracovaná v posledních letech sama nepostačí, je nutné je dodržovat,“ prohlásil člen Papežské komise pro ochranu nezletilých. Zároveň dodal, že vědecké výzkumy nepotvrdily vztah mezi celibátem a sexuálním zneužíváním. Statistické údaje nicméně ukázaly, že procento případů zneužití v církvi je obdobné jako u jiných profesí, sportovních trenérů, učitelů, vychovatelů, psychologů či lékařů. Profesor Zollner dále upozornil na to, že v případě zneužívání v církvi se často chybně užívá pojem „pedofilie“. Podle statistik však údajně pouhých 10 % obětí zneužívání duchovními jsou děti ve věku mladším než 15 let, v 90 % případů jde o efebofilii. Podle profesora Zollnera jsou totiž téměř vždy oběťmi dospívající mužského pohlaví.

■ Vzhledem k přetrvávající sanitární krizi letos neproběhla společná postní duchovní cvičení pro papeže a římskou kurii v Aricci u Říma, jak bylo zvykem v posledních letech. Svatý otec však vybídl kardinály sídlící ve Věčném městě, aby ve dny od 21. do 26. února věnovali usebrání a modlitbě. Neprobíhaly proto v té době žádné veřejné aktivity papeže Františka a byla zrušena i tradiční středeční generální audience. Svatý otec při té příležitosti rozeslal všem účastníkům knihu, kterou nedávno vydalo italské nakladatelství San

Paolo pod názvem *Měj na srdci Pána*, jako impulz k jejich meditaci. Příběh této knihy je pozoruhodný. Římský pomocný biskup, jezuita Daniele Libanori, který působí ve vnitřní části Věčného města, dostal od svého přítele před více než 20 lety svazek rukopisů. Ukázalo se, že jde o cenný přepis latinských manuskriptů ze 17. století, které obsahují sbírku ponaučení neznámého duchovního učitele. Díky poznámce na okraji jednoho z listů, která poukazuje na klášter svatého Bartoloměje, se ustálilo označení autora jako Mistra od svatého Bartoloměje. Papeže duchovní rady pro svou prostotu a hloubku natolik zaujaly, že je doporučil ostatním členům vatikánské kurie k osobní meditaci.

Řím

■ Italský deník *La Repubblica* přinesl na konci února první ukázkou z dosud neznámého souboru 34 soukromých deníků kardinála Carla M. Martiniho, který zemřel v roce 2012. Tento jezuita vedl řadu let významnou milánskou arcidiecézi. Nadace Carla Marii Martiniho nyní zpracovává více než pět tisíc zápisků, které po sobě bývalý arcibiskup největší evropské diecéze zanechal. O existenci těchto poznámek dosud vědělo jen málo lidí, autor sám je považoval za důvěrné. Italský deník otiskl text z doby, kdy byl Martini knězem, bylo mu osmadvacet let a byl na studijním pobytu v Anglii. V krátké poznámce

z 5. září 1955 vysvětluje, že ho k vedení deníku inspirovaly zápisky Thomase Mertona. Martiniho deníky obsahují spontánní myšlenky a právě jejich důvěrný ráz by mohl bez patřičného kontextu vyvolat nedorozumění. Z toho důvodu vyžadují pečlivou redakční a analytickou práci odborníků. K nejzajímavějším deníkovým stránkám patří zápisky věnované vztahu k jiným náboženstvím.

Milán

■ Duchovní Alzheimer, globalizace lhostejnosti, ideologické kolonizace, společný domov, kultura setkávání nebo ekologická konverze. To je pouze malá ukázka neologismů papeže Františka, jimiž se zabývá nová kniha, přibližující klíčová slova nynějšího pontifikátu. Pod názvem *Bergogliův slovník* ji sestavil Francesco Torralba, profesor filozofické antropologie a současné filozofie na barcelonské univerzitě Raymonda Lulla. Předmluvu ke knize napsal publicista Antonio Spadaro, šéfredaktor jezuitského časopisu *Civiltà cattolica*. Italský překlad knihy byl představen 18. února v Miláně za účasti autora, který je od roku 2011 poradcem Papežské rady pro kulturu. Prezentace se zúčastnil i jezuita Spadaro, který Bergogliův jazyk popisuje jako „střípky milostného rozhovoru“. Papež totiž podle jeho slov užívá přísloví, neologismy a výrazy, které vycházejí ze zkušenosti prostých věřících.

Brusel

■ Na období od počátku loňského adventu do slavnosti Zjevení Páně bylo díky mezináboženské spolupráci vytvořeno sedm krátkých meditačních videí. Na tomto díle spolupracovalo sdružení pro podporu mezikulturního dialogu v Bruselu, bruselská pastorační skupina, kaple pro Evropu, za niž zodpovídá P. Krystian Sowa SJ, a řada dalších přátel z různých náboženství. Tento projekt pozoruhodným způsobem konfrontuje křesťanské poselství s myšlenkami jiných náboženství a pomáhá věřícím se vzájemně lépe poznat.

Paříž

■ V rámci přípravy na oslavu Ignaciánského roku zahájili jezuité frankofonní západní Evropy několik iniciativ. Od ledna začali každý měsíc nabízet veřejnosti jednu pasáž z *Duchovních cvičení*, která je doplněna konkrétním svědectvím. Cílem je inspirovat více lidí ignaciánskou spiritualitou, vést k Bohu a zodpovědnosti za svět. Jednotlivé impulzy jsou k dispozici na jezuitských webech, sociálních sítích a ve zpravodaji, ale také prostřednictvím kalendáře, který je distribuován do komunit, škol, sdružení a děl. V lednu byl dán prostor jezuitským kaplanům z různých škol. Podle tvůrců je důležité podpořit spolupráci mezi lidmi z různých míst, překonat náhledy uzavřené do sebe a učit se lépe porozumět druhým. Mezi důležitá témata impulzů

patří také vnitřní svoboda nebo osobní vztah ke Kristu.

Tirana

■ Již dvacet pět let si jezuité, kteří působí v hlavním městě Albánie, přáli rozšířit prostor pro farnost Nejsvětějšího Srdce. V prosinci loňského roku konečně začaly stavební práce. Třípodlažní budova, jejíž styl odpovídá stylu kostela a urbanistickému kontextu města, bude poskytovat několik místností pro setkávání. Plánuje se, že práce budou trvat asi tři roky. Jezuitská komunita, která se nachází jen sedm set metrů od hlavního náměstí v Tiraně, bude moci lépe sloužit věřícím i nevěřícím v rámci programů osobního růstu a formace.

Petrinja

■ Město, které se nachází asi čtyřicet kilometrů na jih od Záhřebu, zasáhlo 29. prosince 2020 ničivé zemětřesení. Zemřelo při něm sedm lidí, mnoho jich bylo zraněno a další přišli o domovy. Zničeny byly i sousední města a vesnice, včetně domova pro seniory, který provozuje jezuitská Nadace biskupa Josipa Langa. Obyvatelé domova byli evakuováni a přemístěni na bezpečné místo. Předseda instituce P. Mijo Nikić SJ byl lehce zraněn. Zemětřesení zasáhlo také Záhřeb, což způsobilo srovnatelný stupeň poškození budov jezuitských komunit jako březnové zemětřesení, včetně nových trhlin a děr v bazilice

Nejsvětějšího Srdce Ježíšova a v dalších jezuitských domech. Strop baziliky byl poškozen krátce po zahájení prací na jeho rekonstrukci. Rovněž došlo k novým škodám na koleji svatého Josefa v Záhřebu. Budova bude muset být zcela zrekonstruována.

Ankara

■ Navzdory pandemii koronaviru, která silně ovlivnila náboženskou praxi mnoha křesťanů v regionu, se P. Alexis Doucet SJ stále stará o turecky mluvící křesťanské společenství v Ankaře. Přijímá ty, kteří mají zájem o křesťanské akce, a snaží se dělat osvětu prostřednictvím sociálních sítí. Během posledních osmi měsíců bohoslužby navštěvovali převážně mladí věřící. Provoz v kostelích byl pro veřejnost na jaře zcela přerušen. V létě byl obnoven, pokračovala formace katechumenů, často však distančně prostřednictvím komunitních platforem.

Bejrút

■ Pod tlakem chudoby a místních konfliktů emigrovalo do Libanonu asi čtvrt milionu lidí z Filipín, Etiopie, Ghany, Nigérie a Súdánu. Téměř devadesát pět procent z nich jsou ženy. Většina z nich uzavřela smlouvu s libanonskými agenturami, které shánějí pracovní síly v afrických a asijských zemích. Migrující pracovníci jsou v Libanonu zaměstnáni v rámci systému kafala, který spojuje právní postavení pracovníka s jeho zaměstnavatelem. Protože nejsou

libanonskými státními příslušníky, nejsou chráněni pracovními zákony země. V neděli se mnozí z nich scházejí v jezuitském kostele svatého Josefa. Po bohoslužbě jdou na schůzku se svými přáteli do afroasijského centra pro migranty, které se nachází v přilehlých prostorách kostela.

Centrum založil roku 2000 americký jezuita P. Martin McDermott, kterému je nyní osmdesát šest let. S migranty pracuje od počátku osmdesátých let spolu s nizozemským jezuitou P. Theem Vlughtem. Ten se nedávno ve věku devadesáti let vrátil do své vlasti a 3. ledna zemřel.

Jubilea

P. František Brázdil	Ivanka pri Dunaji	28. 6.	35 let kněžství
P. Jan Adamík	Praha	21. 4.	20 let kněžství
P. Petr Přádka	Praha	16. 4.	60 let
S. Václav Novotný	Boston	26. 6.	35 let

Srdečně blahopřejeme

Seznam podporovatelů od 1. února 2021 do 11. března 2021

Josef Černý, Praha-Horní Počernice; Hana Šimková, Praha 8-Libeň; Zdeňka Zahrádková; Květoslava Skladalová, Uherské Hradiště; Slávka Bulíková, Praha 7; PhDr. Hana Topolánková, Praha 5; Manželé Sirotnákové, Olomouc; Dana Kovaříková; Marta Marková; Petr F. Durna, MEngSc., Brno; Ing. František Jaroš, Praha 3; Marie Sodomková, Praha 1; Marie Plíšková; Pavel a Jan Švancarovi; Václav Reňák; Sestry Římské unie řádu sv. Voršily; Karel Gleisner, Mladá Boleslav.

Všem dárcům upřímně děkujeme

Objednejte si zdarma bulletin na adrese:

Bulletin Jezuité, Křížkovského 2, 779 00 Olomouc
redakce@jesuit.cz, tel.: 731 670 345

Podpořte nás darem na bankovní účet:

2020460003/600, v.s. 104

